

Til
Kld. v/ Kulturmiljølovutvalget

Fra
Byantikvaren

Intern korrespondanse

Vår referanse: 2022/199005-4
Saksbehandler: Tone Merete Takvam
Dato: 31. januar 2023

Byantikvarens innspill til ny kulturmiljølov

Vi viser også til innspill fra Seksjon for kunst og kulturutvikling, Byrådsavdeling for kultur, frivillighet og inkludering. *Saksnr. 2022/199005-2*

I Meld. St. 16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Engasjement, bærekraft og mangfold er det varslet at det skal utarbeides en ny kulturmiljølov. Gjeldende kulturminnelov ble vedtatt 9. juni 1978 og er blant de eldste forvaltningslovene i Norge. Siden 1978 har det skjedd en rekke endringer i samfunnet som har betydning for forvaltningen av kulturmiljø.

Vi stiller oss bak innholdet i mål og føringer i mandatet og ser arbeidet med ny kulturmiljølov som svært viktig. Kulturmiljøforvaltningen dekkes av flere lovverk, der de viktigste er Kulturmiljøloven og Plan- og bygningsloven. Myndighet etter Plan- og bygningsloven er delegert til kommunene som derigjennom er viktige lokale aktører i kulturmiljøforvaltningen. I mandatet påpekes betydningen av å tilpasse seg vår tid og de utfordringer vi står ovenfor med tanke på klima, fortetting, transformasjon, sirkulærøkonomi/ og det grønne skiftet. Disse problemstillingene håndteres også gjennom Plan- og bygningsloven og den kommunale forvaltningen og her kan være gode muligheter for synergier.

Reglene om vern av kulturmiljø

Det skal ses nærmere på ulike grader av vern. Dette er en viktig problemstilling. Hvis det innføres ulike grader av vern i Kulturmiljøloven, er det også hensiktsmessig å se nærmere på delegering av ansvar og myndighet. I den forbindelse vil det være naturlig å se hen til kommunene som er delegert myndighet etter Plan- og bygningsloven. Samspillet mellom disse to lovverkene når det gjelder vern av kulturmiljø, kan styrkes. I mandatet nevnes klargjøring av ansvarsområdene når det gjelder lister, registre og avtaler. Dette behovet for klargjøring erfarer vi i daglig forvaltning av kulturmiljø, hvor vi ser at det hersker usikkerhet rundt forvaltningen ute blant tiltakshavere og planleggere. Man bør se nærmere på om f.eks NB!registeret eller listeførte objekter ivaretas best gjennom en styrket Plan- og bygningslov, for å sikre et robust lokalt kulturmiljøvern.

Regler om visse typer kulturminner og kulturmiljø

- Kirkene – Listeførte / ikke-listeførte kirker. Det er uheldig at det er ulike forvaltere for gravplasser og kirkers omgivelser. Det synes også å være ulik

praksis i forvaltning av middelalderkirker. Istandsetting av middelalderkirker er en heilt nødvendig, men destruktiv prosess ettersom for eksempel fjerning av kalkpuss, kalkmørtel og bygningsstein under restaureringsarbeid truer bygningenes autentisitet. God dokumentasjon er derfor helt avgjørende for ivaretagelse av bygninger og kildemateriale. I dag synes praksis for dokumentasjon å være svært ulik, selv om murverket i middelalderkirkene er regulert og vernet etter samme lovverk som arkeologiske kulturminner (Lov om kulturminner). Erfaring som blant annet ble formidlet under seminaret *Steinkyrkjer og kalk – kunnskap og ivaretaking* (<https://www.uib.no/middelalderklynge/159041/steinkyrkjer-og-kalk-%E2%80%93-kunnskap-og-ivaretaking?fbclid=IwAR2CC4EwSEHG-nxvD2EhTTmeNMbBjkAyZRdTfHWFSAXm-Tyv3Fx5Pgib1FI>) Kulturmiljøloven må være tydelig på hvordan middelalderkirker / listeførte kirker blir forvaltet.

- NB! register - klargjøre hva som er kommunenes ansvar etter Plan- og bygningsloven, og hva som eventuelt hjemles i Kulturmiljøloven.
- Forskriftsfredninger: Tydeliggjøre ansvarsområdet mellom bygninger og anlegg i verneklasse I og II. I dag er det forventninger om at bygg og anlegg i verneklasse II forutsetter et vern etter Plan- og bygningsloven. Et fullgodt vern krever i slike tilfeller reguleringsplanarbeid uten at dette arbeidet automatisk følger av verneklassen.
- Verdensarv: Verdensarven bør hjemles i lovverket, og ha egne kartkoder (SOSI), for å synliggjøres i kart. I flere stortingsmeldinger de siste årene er det nedfelt at verdensarvområdene skal utvikles som fyrtårn for den beste praksisen innen natur- og kulturminneforvaltning. De norske verdensarvstedene er svært forskjellige og har alle sine ulike utfordringer. Verdensarvverdiene har ikke et automatisk vern i dag som en følge av statusen. Verdiene må sikres gjennom de mulighetene som ligger iblant annet kulturminneloven og plan- og bygningsloven.

Forholdet til Plan- og bygningsloven. Kulturmiljøforvaltningen – organisering og myndighet på alle forvaltningsnivå

I lys av det som er beskrevet over, vil det være hensiktsmessig ved et senere tidspunkt å se nærmere på muligheten for å styrke vernebestemmelsen i Plan- og bygningsloven, som et supplement til Kulturmiljøloven. Vi viser til nevnte samordningsprosjekt i regi av Kommunal- og distriktsdepartementet. Vern av kulturminner og -miljø gjøres i dag i praksis i hovedsak gjennom Plan- og bygningsloven. Dersom det innføres gradert vern gjennom Kulturmiljøloven, vil det være hensiktsmessig å se nærmere på delegasjonsforskriften med tanke på delegering av forvaltningsoppgaver til kommunalt nivå. Slik vil man, i samspill med myndighet etter Plan- og bygningsloven, ha bedre verktøy for å kunne ivareta oppgavene kommunene har som forvalter av kulturmiljø i plan- og byggesaker. Kravene som ligger til konsekvensutredninger i dagens norske lovverk er ofte ikke tilstrekkelig til å synliggjøre hvilke konsekvenser tiltak har for verdensarvverdiene. Internasjonale veiledere for Impact Assessment/KUVA er foreløpig ikke innlemmet i det norske KU-systemet. Dette bør prioriteres.

I lys av kommunenes ansvar for å sikre kulturminner og – miljø gjennom lokalt forvaltningsansvar og tette samarbeidsprosesser med kulturmiljømyndighetene, ber vi om at kommunene inkluderes i det videre arbeidet med ny Kulturmiljølov.

Med hilsen
Byantikvaren

Johanne E. Gillow - byantikvar
Tone M. Takvam - rådgiver / antikvar

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Kopi: